

Aan de gemeenteraad Kerkrade

Gemeente Kerkrade

Markt 33, 6461 EC Kerkrade
Postbus 600, 6460 AP Kerkrade
www.kerkrade.nl
gemeentehuis@kerkrade.nl
Telefoon 14 045

Datum 8 juli 2026
Zaaknummer
Uw kenmerk 24it03865/25it01713
Ambtenaar [REDACTED]
Bijlage(n) N.v.t.
Ons kenmerk 26u0006575

Onderwerp: Reactie op motie inzake behoud en promotie dialect (24it03865) en motie Samenhangend gemeentelijk taalbeleid (25it01713)

Geachte gemeenteraad,

Op 13 november 2024 heeft uw raad de motie aangenomen inzake 'het behoud en promotie van het Kerkraads dialect' (24it03865). Hierin verzoekt u het college:

- om het toegezegde taalbeleid ambitieus en met een structurele en meerjarige aanpak vorm te geven met specifieke aandacht voor dialectonderwijs als onderdeel van het gemeentelijk taalbeleid en voor het einde van de bestuursperiode aan de gemeenteraad aan te bieden ter besluitvorming;
- hierbij aansluiting te zoeken bij beleid / subsidies van de Provincie / Hoes veur 't Limburgs;
- voor te stellen aan de provincie om Kerkrade als pilotgemeente te positioneren voor het behoud en stimulering van de Limburgse taal en hiervoor de burgemeester als ambassadeur aan te stellen.

Op 4 november 2025 heeft uw raad de motie inzake 'Uitvoering samenhangend gemeentelijk taalbeleid' (25it01713) aangenomen van Lokaal Alternatief, als aanvulling op motie 24it03865. Het college wordt verzocht:

alsnog uitvoering te geven aan de eerder aangenomen motie door te komen met een samenhangend gemeentelijk taalbeleid waarin:

- de bevordering van het dialect;
- de aanpak van taalachterstanden;
- en de stimulering van de buurtaal Duits

integraal zijn opgenomen.

In deze informatiebrief geven wij u een toelichting op de aanpak van de gemeente en haar ketenpartners op de bevordering van het dialect, het terugdringen van taalachterstanden en de stimulering van de buurtaal Duits. Deze aanpak komt voort uit actueel beleid en wordt continu afgestemd en bijgesteld op huidige en verwachte ontwikkelingen.

Bestaande inzet en kaders

De gemeente Kerkrade zet zich reeds actief in op alle drie de in de motie genoemde taal thema's: dialect, taalachterstanden en de buurtaal Duits. Deze inzet vindt plaats binnen verschillende beleidskaders, wettelijke verantwoordelijkheden en samenwerkingsverbanden.

Dialect

Voor het Limburgs dialect geldt dat dit sinds 1997 is erkend als regionale taal onder Deel II van het Europees Handvest. Uw raad heeft eind 2025 de beleidsnota 'Kirchroa, hei weëd plat jekald' vastgesteld, waarin concrete doelstellingen zijn geformuleerd voor het behoud en de bevordering van het Kirchröadsj plat tot 2030. De gemeente ondersteunt initiatieven die bijdragen aan de zichtbaarheid en het gebruik van het dialect, onder andere in samenwerking met partners zoals het Hoes veur 't Limburgs.

Er worden momenteel veel dialectactiviteiten geïnitieerd, die allemaal hun eigen waarde hebben. Bijvoorbeeld dialectcursussen in samenwerking met de bibliotheek, een dialectmodule voor het onderwijs en is het dialect zichtbaar in gemeentelijke uitingen en het straatbeeld. Het uitgebreid benoemen hiervan in deze brief zou echter veel ruimte innemen. In de beleidsnota worden deze activiteiten uitvoerig beschreven. Daarom volstaan we hier met een verwijzing naar de beleidsnota 'Kichroa, hei weëd plat jekald'.

Deze inzet sluit tevens aan bij het recent vastgestelde coalitieakkoord 2026-2030, waarin het belang van het Kerkraadse dialect als onderdeel van de lokale identiteit nadrukkelijk wordt onderstreept. Hierin is opgenomen dat het gebruik van de streektaal actief wordt gestimuleerd en dat wordt gestreefd naar de 'Deel III'-status ter verdere juridische bescherming van het dialect.

Taalachterstanden

Voor de aanpak van taalachterstanden heeft de gemeente een duidelijke wettelijke verantwoordelijkheid, die wordt ingevuld via het onderwijsachterstandenbeleid, voor- en vroegschoolse educatie (VVE), logopedische screening en samenwerking met kinderopvang, onderwijs en zorgpartners. Daarnaast wordt via programma's zoals de Bibliotheek op School (dBos) structureel ingezet op leesbevordering en taalontwikkeling. Binnen het Uitvoeringsplan Basisvaardigheden Kerkrade 2025–2027 en de regionale aanpak Taalrijke Start Parkstad wordt sterk ingezet op het voorkomen van achterstanden vanaf de zwangerschap en binnen het gezin. Ouders worden hierbij actief betrokken, omdat zij een sleutelrol spelen in de taalontwikkeling van kinderen. We zetten hierbij in op een stevige samenwerking met en tussen partners zoals de bibliotheek, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdgezondheidszorg en de welzijnsorganisatie. Ook wordt taalontwikkeling steeds meer gekoppeld aan bestaande vindplaatsen en natuurlijke contactmomenten met ouders, zoals het consultatiebureau, Kids en Koffie, scholen, kinderopvang en ouder-kindactiviteiten. Hierdoor wordt taal geen losstaand onderwerp, maar onderdeel van bestaande contacten met gezinnen.

Uiteraard wordt in de aanpak ook samenhang en samenwerking gezocht met bijvoorbeeld het programma Trendbreuk, Kansrijke Start, Taalrijke Start en de uitvoering van de 'Educatieve Agenda' (lokaal: LEA en regionaal EAP). In deze programma's is nadrukkelijk aandacht voor het bevorderen van taalontwikkeling zowel voorschools, in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

In Kerkrade is al een breed aanbod aanwezig dat bijdraagt aan het voorkomen van taalachterstanden, zoals BoekStart, BoekStart in de kinderopvang, voorleesactiviteiten, Kids en Koffie, de Bibliotheek op school, groepsbezoeken aan de bibliotheek, mediawijsheid en het Makkelijk Lezen Plein. Daarnaast wordt samen met partners bekeken hoe laagdrempelige ouder-kindactiviteiten rondom taalontwikkeling verder versterkt kunnen worden.

Duits

Ten aanzien van de buurtaal Duits wordt invulling gegeven aan ambities uit onder andere het Actieplan GROS 2025–2029. Hierbij ligt de nadruk op het stimuleren van grensoverstijgende samenwerking in onderwijs, kinderopvang en arbeidsmarkt. Voorbeelden hiervan zijn samenwerkingen tussen scholen in Kerkrade en Herzogenrath, verkenningen naar tweetalige kinderopvang en initiatieven rondom grensoverstijgende stages.

Deze ambities krijgen onder meer vorm door uitwisselingen tussen Nederlandse en Duitse scholen, gezamenlijke onderwijsprojecten en grensoverschrijdende excursies waarbij leerlingen kennismaken met elkaars taal, cultuur en leefomgeving. Via Euregio-profielscholen wordt daarnaast aandacht besteed aan vroegtijdige kennismaking met de Duitse taal en de kansen die de grensregio biedt. Binnen de kinderopvang wordt onderzocht hoe de buurtaal Duits een meer structurele plaats kan krijgen, bijvoorbeeld door aandacht voor elkaars cultuur, feestdagen, liedjes en gewoonten en waar mogelijk een eerste kennismaking met de buurtaal. Jaarlijks wordt aangesloten bij activiteiten rondom de Dag van de Buurtaal, waarmee het belang van Duits als buurtaal onder kinderen en jongeren extra onder de aandacht wordt gebracht. Ook wordt gebruikgemaakt van subsidiemogelijkheden binnen Interreg-projecten om grensoverschrijdende samenwerking tussen onderwijs-, opvang- en arbeidsmarktpartners verder te versterken.

Daarnaast wordt ingezet op het vergroten van de Duitse taalvaardigheid en grenskennis van jongeren, zodat zij beter voorbereid zijn op onderwijs-, stage- en arbeidsmogelijkheden in de Euregio. Hiermee wordt niet alleen de verbinding met onze buurgemeenten versterkt, maar ook de toekomstige positie van jongeren op de grensoverschrijdende arbeidsmarkt.

Concrete voorbeelden van deze samenwerking zijn zichtbaar binnen de context van de GR Eurode. Zo heeft Eurode een verbinding gelegd tussen basisschool Bleijerheide en de Katholische Grundschule Straß. Beide scholen zetten sinds 2024 de traditie van het gezamenlijke "Weihnachtsbaum Schmücken" in het Eurode Business Center voort. Daarnaast maken zij regelmatig gezamenlijk gebruik van de Eurode Vriendschapsweide, waar eerder struiken en fruitbomen zijn geplant.

Ook bestaat er een schoolpartnerschap tussen het Städtische Gymnasium Herzogenrath en Het Martin Buber. Dit partnerschap is een initiatief van de scholen zelf en wordt door de GR Eurode ondersteund, onder meer financieel en organisatorisch. Zo verleende

Eurode recent subsidie voor de organisatie van een zeepkistenrace ter gelegenheid van het jubileum van het Eurode Business Center.

Verskillende verantwoordelijkheden en beïnvloedingsmogelijkheden

Hoewel de drie thema's inhoudelijk samenhangen, verschillen zij wezenlijk in doelstelling, doelgroep, dynamiek en bestuurlijke verantwoordelijkheidsverdeling.

Voor taalachterstanden heeft de gemeente een directe wettelijke taak.

Voor dialectbeleid en buurtaal Duits is de rol van de gemeente vooral faciliterend en stimulerend.

Voor het onderwijsinhoudelijke curriculum, waaronder taalonderwijs, zijn schoolbesturen primair verantwoordelijk.

Op het gebied van de positie van het Limburgs richting het Rijk ligt de regierol bij de provincie Limburg, conform het geldende convenant.

Daarbij geldt dat op met name het terrein van onderwijs en kinderopvang de gemeente afhankelijk is van de bereidheid en mogelijkheden van partners. Pogingen om de positie van de buurtaal Duits structureel te versterken in het onderwijs laten zien dat draagvlak niet vanzelfsprekend is. Ook praktische en juridische belemmeringen maken grensoverstijgende samenwerking complex.

Onze aanpak: gericht, flexibel en uitvoeringsgericht

De kracht van de huidige aanpak ligt in:

- het benutten van bestaande beleidskaders;
- het gericht inzetten op specifieke doelgroepen en opgaven;
- het samenwerken met partners binnen hun eigen verantwoordelijkheden;
- en het behouden van flexibiliteit om in te spelen op kansen en ontwikkelingen.

Waar inhoudelijke verbindingen tussen dialect, taalontwikkeling en buurtaal Duits mogelijk en wenselijk zijn, worden deze vanzelfsprekend gelegd binnen de bestaande structuren en programma's.

Wij blijven ons inzetten voor het versterken van taalontwikkeling en het voorkomen van achterstanden bij kinderen en gezinnen, het ondersteunen van initiatieven rond het Limburgs dialect als onderdeel van de lokale identiteit en het benutten van kansen voor de buurtaal Duits in het kader van grensoverstijgende samenwerking. Hierbij blijven wij actief zoeken naar verbindingen tussen deze thema's, zonder deze te bundelen in een nieuw integraal beleidskader.

In de praktijk constateren wij dat, ondanks aanwezige kansen en initiatieven, een aantal factoren het realiseren van één integraal gemeentelijk taalbeleid bemoeilijkt:

- verschillen in wettelijke kaders en bevoegdheden;
- afhankelijkheid van externe partners (onderwijs, kinderopvang);
- grensoverschrijdende regelgeving en organisatorische vraagstukken;
- ontbrekende doorgaande leerlijnen, met name bij de buurtaal Duits;
- beperkte sturingsmogelijkheden van de gemeente op onderdelen.

Een integraal beleidsdocument veranderen deze structurele randvoorwaarden niet en biedt geen aanvullende instrumenten om hierop anders te sturen dan hoe nu al gebeurt.

Wij realiseren ons dat de uitvoering van deze inzet zich grotendeels in de praktijk afspeelt, binnen samenwerkingen met partners, en daardoor niet altijd in volle breedte zichtbaar is voor uw raad. De bestaande uitvoeringsplannen en programma's, zoals het

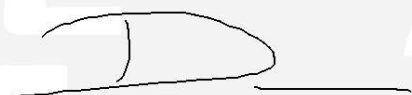
Uitvoeringsplan Basisvaardigheden en het Actieplan GROS 2025–2029, worden periodiek gemonitord en geëvalueerd. Om u meer inzicht te geven in onze inzet, wordt uw raad structureel geïnformeerd over de voortgang en behaalde resultaten. Ook de uitvoering van het dialectbeleid wordt gevolgd, hierover ontvangt uw raad jaarlijks een terugkoppeling. Hiermee borgen wij dat uw raad inzicht houdt in de voortgang en resultaten van de gemeentelijke inzet op de verschillende taalthema's. Tevens is het mogelijk om bij voldoende belangstelling vanuit uw raad, een werkbezoek te plannen aan de HuB. Tijdens deze bijeenkomst kunnen betrokken samenwerkingspartners u meenemen in de uitvoering en in gesprek met elkaar toelichten welke activiteiten en resultaten er binnen de verschillende taalthema's worden gerealiseerd.

Het college stelt vast dat het opstellen van één overkoepelend integraal taalbeleid op dit moment niet tot nieuwe inzichten leidt, terwijl op de onderliggende doelstellingen reeds intensief wordt ingezet. Concluderend geven wij invulling aan de intentie van uw moties door op alle drie de thema's actief beleid en inzet te realiseren via de bestaande beleidslijnen en samenwerkingsstructuren, waarbij wordt aangesloten bij de samenhang die in de praktijk tussen de verschillende taalthema's aanwezig is.

Het college houdt de uitvoering van de moties vooralsnog aan en zal uw raad periodiek informeren over de voortgang en de mate van integraliteit binnen de aanpak. Medio 2027 vindt, mede in het licht van de doelstellingen van de moties en de dan opgedane ervaringen, een heroverweging plaats, waarbij wordt beoordeeld of er alsnog aanleiding is om tot een integraal beleidskader te komen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Het College,

dr. T.P. Dassen Housen

De secretaris,

R.M.J.S. Stijns